

Hiiumaa laidude kaitseala 1999. a. töö aruanne

1. Üksuse struktuur

Juhataja	1,0 töökohta
Pearaamatupidaja	0,5 töökohta
Remondilukksepp	1,0 töökohta
Koristaja	0,5 töökohta
Kokku	3,0 töökohta

Kaitsealal on töökohti 3 ja töötajaid 4, neist 2 on poole töökohaga. Struktuuri ja töötajate arvu muutust pole alates 1996.a. toimunud. Ideaalstruktuuris peaks olema 1,5 töökohta rohkem, siis oleks tagatud kõigi seni kaitsealale seadustega pandud ülesannete täitmine: 0,5 töökohta järelevalvetööks, 0,5 töökohta teadustööks ja seireks, 0,5 töökohta kaitsekohustustealiste väljastamiseks, maade riigile jätmiste jmt. vormistamiseks, asutuse nõuetekohaseks asjaajamiseks, kaitseala tutvustamiseks jne. Sellise struktuuriga oleksime võimelised valitsema ka mõnda naaberkaitseala (nait. Sarve MKA). Hetkel on suurim puudus tasemel teadustöötajast. Oleme kaalunud koristaja poolekoha koondamist ja selle asemel teadustöötaja poolekoha loomist ning koristaja ülesannete jaotamist ülejäänud töötajate vahel, kuid palgafondi ebapiisavus teadustöötaja töölevõtmist praegu kahjuks ei võimalda.

2. Finantseerimine ja finantsvahendite kasutamise efektiivsus

2.1. Kaitseala finantseerimine:

töötasu	157 500.-
majandusraha	155 000.-
s.h. komanderinguraha	9 000.-
sõidukite ülalpidamise kulud	70 000.-

Varasemate aastatega võrreldes tunduvalt suurem töötasufond tagas enam-vähem konkurentsivõimelised palgad, motiveeris töötajaid nurisemata ja ilma lisatasuta täitma ka mitte otseselt oma tööülesandeid (nagu näiteks järelevalvetöö, personalitöö, paadijuhitöö, territooriumi koristamine jmt.). Erinevalt aastatest 1996 ja 1998 ei lahkunud keegi töölt väikese palga tõttu. Kaitseala eripäraks on tema laialipillatus laialdasele territooriumile ning koosnemine vaid ühest suuremast terviklikust maatükist (Salinõmme soolaku sihtkaitsevöönd) ja rohkem kui 20 laiust, karest ja rahust, milledest näiteks Kõverlaid asub linnulennul 18 km kaugusel Salinõmme sadamast, mis omakorda asub 1,5 km kaugusel kaitseala keskusest. Seetõttu kulubki kaitseala majandusrahast ligi pool sõidukitele (2 eriotstarbelist sõiduautoot ning 2 mootorpaati ja 1 sõudepaat, sügisel saadi lõpuks ometi juurde 1 kiirekäiguline kaater, mis lihtsustab tunduvalt järelevalvetöö tegemist ja hoiab meresõitudel tublisti aega kokku). Kaitseala töötajatel tuleb sageli töötada merel ja väikesaartel ränkades ilmastikutingimustes, riskides isegi eluga, ning teha ka selliseid töid (igasugused ehitus- ja remonditööd, niitmistehnika remont, paatide remont, prügivedu, tahmavõtmised, kaevude puhastamised jne.), mida mujal teevad sellistele töödele spetsialiseerunud ettevõtted. Viimase põhjuseks on elektri puudumine laidudel ning aeganõudev ja vaevarikas tööobjektile jõudmine, sageli ka vastavate spetsialiseerunud ettevõtete puudumine Hiiumaal (kaitseala paikneb ja ääremaa (Hiiumaa) ääremaal (Salinõmme ja laiud)). Suur sõltuvus ilmastikust takistab

oluliselt tööde planeerimist ja eriti nende plaanitud tööde plaanikohast elluviimist. Kaitseala majandamine sõltub suuresti vaid ühe töötaja, remondilukksepp Ago Treialti, oskustest ja vastupidavusest, sest sinne meri on madal ja kariderohke ning selle tundmaõppimine võtab aastakümneid, aga kõik tööd laidudel algavad üle mere laiule sõitmisest. Kogenud paadijuhil palkamiseks, kelle kätte paati ikka usaldada võib, kaitsealal rahalisi vahendeid napib. Nii peab remondilukksepp endiselt ka paadijuhil kohuseid täitma, lisatasu saamata. Kahjuks on 2000.aastaks kaitsealale ettenähtud palgafond tunduvalt (22500 krooni ehk 14,3 %) väiksem kui see oli 1999.aastal. Puudu on peaaegu kahe kuu palgafond!

2.2. Kaitseala tegevusvaldkonna arendamiseks saadud finantsvahendite suurus ja kasutamine on toodud alljärgnevas tabelis.

Projekti/ ürituse/objekti nimetus	Enne 1999.a teostatud töö rahastamise maht (tuh kr)	1999.a			2000.a. kava		
		finantseerimine		keskkonna- kaitseline tulemus	finantseerimine		keskkonna- kaitseline tulemus
		allikas	maht (tuh kr)		allikas	maht	
Kaitseala keskusehoone kap.remont	440		0	0	RE	200	keskusehoone kap. remont on lõpetatud
Poollooduslike koosluste hooldamine	30 (1998.a)	OF RE	24 27	avatud elupaikade püsimine (~150 ha)	RE	98,5	nitrofeerumine peatatud kogu niidetavalt alalt (40 ha)
Uus traktor	0		0	-	RE	300	on tagatud püramüükoosluste (40 ha) niitmine
Jäätmemajandus ja turism	5		0	käidavamad kohad on koristatud	RE	40	käimlad sadamas ja igas peatuskohas
Kaitseala piiride tähistamine	10	RE	18	välispiirisihid loodusesse sisseaetud	RE	22	kaitseala piirid on tähistatud
Maade mõõtmine	6,4	RE	3,3	Hanikatsi välibaasi maa on mõõdetud	RE	6	Saarnaki välibaasi maa on mõõdetud
Kaitsekohustustetais	0		0	4 maaomanikku on piirangutest teadlikud	RE	1	kõik maaomanikud on piirangutest teadlikud
Linnustiku seire	8 (1998.a)	RE MV	5 3,5	seirerida aastast 1975 ja Hanikatsi haudelinnustiku uuring	RE	10	seirerea jätkumine ja Saarnaki haudelinnustiku uuring
Voldik	0	KF	7,5	voldiku maketi kavand	RE KF	30 7,5	valmis ajakohane voldik
Ekspeditsioon	6 (1998.a)	OF RE MV	7 0,7 0,9	vaatefilm ja täiendavad andmed loodusest	RE	7	täiendavad andmed Väinamere väheuuritud saartelt

Kaitseala **keskusehoone** kapitaalremonti alustati 1996.aastal, mil soojustati seestpoolt hoone ühes tiivas paikneva ametikorteri seinad ja lagi, vahetati välja aknad ja veetorustik ning kuivkäimlad ehitati ümber vesikäimlateks (maksumus kokku 200 tuhat krooni). 1997 aastal telliti uued aknad (40 tuhat krooni) hoone kontoritüüvale ja kaitseala oma jõududega remonditi näitusesaali kontoritüüvas. 1998.a. vahetati kogu eterniitkatuse välja uue plekkkatuse vastu ning soojustati seest ja remonditi kontoriruumi, esikut ja tualettruumi, vahetati välja kontoritüüva aknad (200 tuhat krooni). 1999.a. keskusehoone remont rahapuudusel seiskus. Kuna hoone asub mererannal tuulises kohas, on hädavajalik vahetada välja hoone välisvooder ning

ühtlasi soojustada hoone väljastpoolt, sest 10 cm-ne äravajunud saepurukiht ilma tuuletõkke plaadita ja senised seestpoolt tehtud soojustamised mingit soojaefekti küll ei anna.

Ainsana Eestis tegeldakse **poollooduslike koosluste** hooldamisega **laidudel** Hiiumaa laidude maastikukaitsealal. 1999.a. võib selles valdkonnas üpris edukaks pidada. Üle tosina aasta suudeti Saarnaki laiul lisaks 28 hektari niidu niitmisele ka niidetud hein kokku panna ja sellega peatada niidu nitrofeerumist. Ka Hanikatsi laiul suudeti kogu 12 ha niit ära niita, kuid siin heina enam kokku panna ei suudetud (põhjuseks sajused ilmad ja tehnika viletsus). Üle kümnekonna aasta saadi kokku arvestatav kogus lambaid (94 lammast, kuid 55 neist alles talled), et neid karjatada Saarnaki laiul põhjaosas. 1998.a. saadi lambaid laidudele vaid 69 ja need viidi Hanikatsile. Lammaste eest makstakse lambaomanikele kompensatsiooni 1 kroon täiskasvanud ja 50 senti talle pealt päevas. Karjatamisperioodiks on arvestatud 150 päeva. Vaja oleks Saarnakile ja Hanikatsile kokku 210 lammast, kuid praegune kompensatsioon pole rohkemas kui kahes lambaomanikus huvi äratanud, aga kompensatsiooni tõstmiseks napib raha. Samuti on paljud talunikud lambapidamisest loobunud ja uuesti alustada on raske. Laidudel karjatamise suureks probleemiks on lammaste kättesaamine sügisel. Lambaomanikel on tülikas vahepeal oma lambaid vaatamas käia ja need kipuvad metsistuma ega anna end kätte. 1999.a. jäi Saarnakile 4 lammast talveks peale, aga 5 olid suve jooksul lihtsalt kaduma läinud. Lambaomanikud kahtlustavad turiste, kes võibolla on kas tahtlikult või tahtmatult loomi merre hirmutanud, kus need villa märgudes on uppunud. 1998.a. jäi Hanikatsile koguni 9 lammast talveks peale, viimased neist saadi kätte alles 16.jaanuaril. Kõrgelaiul on 1997.aastast tänaseni peal kümnekond lammast. Probleemi aitab ehk lahendada korralike lambaaedade ja –aedikute ehitamine ning suurem järelevalve lamaste ja turistide üle. Uue kaatri abil loodame järelevalvet tõhustada.

Kaitsealal on kohustus niita laidudel kokku 40 ha maid (paarkümmend aastat tagasi oli 60 ha, aga võsa tungib tasapisi peale), kuid **traktorit** selleks pole. Endine 1976.a. traktor T 16M on oma aja auga ära töötanud. Kuna traktorit tuleb vedada laiult laiule parvel mootorpaadi slegis, peab ka uus traktor olema kerge, suure kliirensiga (madalate randade tõttu parvega väga ranna lähedale ei pääse ning traktor peab osa maad ise läbi mere sõitma) ja töökindel (laiud on väga kivised, aga remonditöökoda laiule kaasa ei vea). Viimastel aastatel on 2/3 niitmisaastast kulunud traktori või niiduki või nende osade Hiiumaale remonti vedamisele.

Seoses Keskkonnanfondi likvideerimisega ja sealtpoolse abi äraütlemisega lükkus edasi Salinõmme sadamasse **jäätmekogula**, käimla ja päästevestikuuri ehitamine. Samuti lükkus tulevikku käimla ehitamine Kõrgelaiu laagriplatsile ja Saarnakile uue käimla rajamine. Kuna varasemate aastate prügikuhjatised said juba eelmistel aastatel laidudelt ära veetud, piirduti 1999.a. jooksvalt vaid käidavamate kohtade ja Saarnakil mereranna koristamisega. Aastal 2000 on siiski vaja leida võimalus suuremaks ja põhjalikumaks randade koristamiseks ning likvideerida viimased prügiaugud Saarnakil ja Hanikatsil.

Suurt rõhku pandi 1999.aastal Salinõmme soolaku piiride loodusesse sisseajamisele, mis liideti uue alana kaitsealaga alles 1998.a. sügisel. Vahetati uuemate vastu kaitseala **tähised** Öaksel ja Kõrgelaiul. Tellimisel on uued nõuetekohased sildid kogu kaitseala tarvis. Sügiseks saadi kätte kauaoodatud kaitseala teabetahvlid, kuid ilmade külmenedes jäid need veel üles panemata. 1999.a. said kaitseala piirihid sisse aetud

ja vanade tähiste uuendamisele ring peale, 2000. aastal loodame kaitsealal piirid uute nõuetekohaste siltidega tähistada ning kaitseala tutvustavad teabetahvliid strateegilistesse kohtadesse püsti panna.

Lähtuvalt uue kaitse-eeskirja vastuvõtmisest 1998.a. oktoobris käivitus kaitsealal maade tagastamise protsess. Nüüdseks on kaitseala maadel juba ligi paarkümmend eramaomanikku, esimesed neli 1999.a. kevadel ja suvel maa tagasisaanud eraomanikku on juba **kaitsekohustusteatised** kätte saanud ja ka neile alla kirjutanud. 2000.a. alguskuudel peaksid kõik praeguse hetke maaomanikud kaitsekohustusteatised kätte saama.

Edukalt on 1999.a. jätkunud **lindude** seire. Jätkusid 1975.a. alustatud 7 kontrollsaare haudelindude absoluutloendused (Tiit Leito), mille tulemused küll kahjuks eriti rõõmustavad ei ole. Valgekarele ei pesitsenud ühtegi paari naaskelnokka; haha arvukus langeb; Langekarele on tekkinud kormoranide koloonia (134 paari). Rõõmustavam oli Hanikatsi laiud haudelinustiku uurimus (Aivar Leito). Võrreldes 1961.aastaga (A.Kumari) on Hanikatsi linnustikule lisandunud arvukalt roostiku- ja metsalinde, kahjuks aga kadunud mõned lageniitide kurvitsalised.

Uue kaitse-eeskirjaga on kaitsealal kehtestatud uus kaitsekord ja tzoneering, mistõttu on kaitseala tutvustamiseks vajalik uus **voldik**. Tööga alustatigi 1999.a. ja praeguseks on voldiku maketi kavand valmis. Voldikus kajastatakse ka naabruses asuvat Sarve maastikukaitseala, mille kohta laiem teavitumaterjal üldse puudub. Kahjuks on voldiku maketi kavandi eest veel pool summast (7500 kr) rahapuudusel autorile (T.Leito) tasumata, aga maketi trükkimiseks kulub veel umbes 30 tuhat krooni.

Igati kordaläinuks võib pidada 1999.a. **ekspeditsiooni** Väinamere väikesaartele, mida põhiosas rahastas Keskkonnafondi Hiiumaa Osafond. Ekspeditsiooni põhietapp toimus 07. - 10.06.1999.a. ja jätkuetaapp 12. - 13. 07.1999.a. Osales kokku 16 inimest, nende seas põhietapil ka ETV "Osooni" 3-liikmeline võttegrupp, mille tulemusena valmis 25-minutiline film, mis esilinastus juba nädala pärast ETV saates "Osoon". Kokku peatuti ja uuriti 7 laidu ja rahu. Neist huvipakkuvaimaks olid Vohilaid ja Harilaid oma vähese uurituse tõttu ning Selgrahu oma hüljestega. Osalenud teadlaste soov on ekspeditsioone tulevikus kindlasti jätkata, sest eriti botaaniliselt on paljud laiud läbi uurimata, samuti vajab jätkamist linnustiku ja hüljeste seire Väinameres ja eriti Hari kurgus. Rahalise külje pealt oli probleemiks Keskkonnafondi poolt ekspeditsiooniks määratud summa laekumine alles 19.08.1999.a., mis oma mitmekuulise hilinemisega lõi segi kaitseala esialgsed rahalised planeeringud.

Järelevalvereide tehti 37, koostati 2 protokollit ja 7 akti. Põhilised rikkumised olid järgmised: Salinõmme soolakul autoga vigursõitmine; laidudel ilma loata või lubatust tunduvalt suurema grupiga viibimine; oma laagripaiga koristamata jätmine; lindude häirimine pesitsusajal; väljaheitehunnikute tegemine kuhu ja kuidas juhtub; kaitseala tähise kahjustamine; koorte kaasavedamine laiule ja nende lahtilaskmine seal.

Kevadist **röövulukite** reguleerimist tehti seekord juba 21.03.99, mil meri veel jääs oli. Tabati Saarnaki laiult 1 rebane ja 2 kährikut ning Hanikatsi laiult samuti 1 rebane ja 2 kährikut. Vares- ja Kõrglailult ei saadud kedagi kätte, ei nähtud ka rebase ega

kähriku jälgi. Jaht kohe pärast jääsulamist jäi kahjuks ära, kuna ilm ei soosinud kaitseala paatide vuntsimist enne nende merrelaskmist. Nüüd on see tuleval kevadel uue kaatriga aga kindlasti võimalik, sest uus kaater on peaaegu hooldevaba. (1999.a. jaanuaris üle laidude Hiiumaale tulnud 2 hunt on siiani tabamata, kuid suurt pahandust pole nad kuuldavasti veel teinud.)

Putukate öist valguspüüki tehti 29./30.juulil Saarnakil ning 02./03.augustil ja 25./26.oktoobril Hanikatsi metsas. 10.05. kuni 07.11.1999.a. oli rahvusvahelise projekti raames kaitseala keskuse lähedal kadastikus üleval valguspüügiautomaat, millesse sattus 162 liigi suurliblikate esindajaid.

3. Kaitseala külastatavus

Külastatavus oli 1999.a. pika kuuma suve tõttu märgatavalt suurem kui 1998.aastal. 14.maist kuni 09.novembrini viibis kaitseala laidudel vähemalt 1581 inimest, neist 419 lapsed või õpilased (1998.a. vastavalt 975 ja 197), kaitseala ekspositsiooniga tutvus 287 inimest, neist 36 last või õpilast (1998.a. vastavalt 104 ja 24), linnuvaatlustorni külastas vähemalt 218 inimest, neist 61 last või õpilast (1998.a. vastavalt 120 ja 15). Kõige suurem inimkoormus oli laidudel juulis, kui lindude pesitsemisest tingitud liikumispirangud on lõppenud. Juulis külastas laide 568 inimest, kellest 202 ka ööbis laiul (1998.a. vastavalt 376 ja 205). Kui korrutada ööbinute arv ööbitud ööde arvuga, saab 572 nn ööpäevinimest, mis jagades juuli ööpäevade arvuga teeb laidude keskmiseks püsikoormuseks juulis 18,5 inimest (1998.a. oli see näitaja 18,6 inimest). Koos päevaste külastajatega tuleb keskmine päevane koormus 30 inimest, mis tundub, et kipub ületama laidude taluvuspiiri, õigemini Saarnaki lai taluvuspiiri, sest 73% inimkoormusest langeb just siia. Lootustandev on, et ööbijate arv pole suurenenud, päevased külastajad liiguvad aga väiksemal territooriumil ja on paremini juhitud. Maade tagastamise järel hakkavad loodetavasti ka maaomanikud oma valdustel rohkem silma peal hoidma, ega lase neid lihtsalt ära tallata.

Kuna kaitseala laidudele pääseb üldjuhul kaitseala valitseja loal, laiud on suhteliselt väikesed ja enamus maid läheb tagastamisele, siis seni ühtegi iseseisvaks läbimiseks mõeldud matkarada rajatud pole. Tulevikus võib matkaradade tähistamine kõne alla tulla Salinõmme soolakul, Saarnakil ja Hanikatsil. Praegu soolakule ekskursse ei korraldata, laidudel läbitakse radu koos kaitseala töötajaga või nauditakse iseavastamisrõõmu.

4. Seaduste ja teiste õigusaktide toimimine

Probleemid on samad mis 1998. aastalgi. Suurim mure on endiselt kaitsealal maade tagastamisega või riigile jätmisega, samuti hoonete kuuluvusega Saarnaki laiul ja Suur-Pihlakarel. Seadustes ja teistes õigusaktides ei sätestu piisava selgusega riigi looduskaitse huvid ning kaitseala valitseja õigused, kohustused ja vastutus. Kaitseala valitseja ja selle juhi staatus on lahtine. Maade pärijad süüdistavad kaitseala juhatajat nende maade röövimises ning on laskunud isegi anonüümsete telefonikõnedeni, milles ähvardatakse füüsilise arveteõiendamise teel. Samas ei ole kaitseala juhataja isegi mitte riigiametnik (ei kuulu avaliku teenistuse seaduse alla). Omandiprobleemide lahendamiseks toimus 18.augustil kaitseala keskuses Salinõmmel maaomanike ja maa õigustatud subjektide ning Keskkonnaministeeriumi

juristi hr. Andres Kruusi kohtumine, mis mõneti pingeid maandas, kuid probleeme ei lahendanud.

5. Konvetentside, tähtsamate nõupidamiste, kursuste korraldamine

Lisaks eelpool mainitud omandiprobleemide arutelule on kaitseala korraldanud muidki üritusi:

4.03.1999 toimus Kärldas koolituskeskuses “Tuuru” loeng Suuremõisa Tehnikumi avaliku halduse eriala õppureile, milles kaitseala juhataja tutvustas Hiiumaa laidude maastikukaitseala kujunemist ja tänapäeva;

7.03.1999 toimus nõupidamine kiiretele mootorveesõidukitele piirkiiruste ja sõidukanalite soovitamiseks Pühalepa valla lõunarannikul, mis esitati Pühalepa Vallavolikogule;

27.03.1999 korraldasid kaitseala töötajad kaitseala keskus Salinõmme Külaarenguseltsi 1. aastakoosoleku;

24.05.1999 oli seoses Euroopa kaitsealade päevaga lahtiste uste päev Hiiumaa Laidude Kaitsealal, mida kasutas usinasti ära ajalehe “Hiiumaa” ajakirjanik Leonid Spassov, tänu kellele ilmus 27.mai “Hiiumaas” terve lehekülje suurune artikkel Euroopa kaitsealade päevast, Hiiumaa kaitsealadest, Hiiumaa laidude maastikukaitseala kujunemisest, looduse kaitsmise vajadusest, kaitseala loodusväärtustest, laidude hooldamisest, kaitseala külastamisest jpm;

1.–8.08.1999 toimus kaitseala laidudel juba traditsiooniline TÜ bioloogiatudengite ihtüoloogia praktikum TÜ teadurite M.Vetemaa ja R.Eschbaumi juhendamisel;

4.08.1999 korraldas kaitseala kalandusalase arutelu, kus kohalikud kalurid kohtusid Mereinstituudi direktori hr. Toomas Saadi ning TÜ teadurite hr. Redik Eschbaumi ja hr. Markus Vetemaaga, osales ka Hiiu Maavalitsuse kalandusnõunik hr. Paul Niit;

16.–30.09.1999 viibis kaitsealal ja osales aktiivselt kaitseala töödes Warssavi Põllumajandus-üliskooli metsandusteaduskonna 3.kursuse tudeng Rafal Zubkowicz, kellele tutvustati peale laidude kaitseala ka BKA Hiiumaa Keskust ning selgitati Eestis praegu kehtivat kaitsealade süsteemi;

13.10.1999 toimus erinevate Eestimaa paikade I-punktide töötajatele Hiiumaad ja eriti Hiiumaa laidude maastikukaitseala tutvustav üritus Salinõmmel;

15.12.1999 toimus äge nõupidamine Peet Saarnaki pärijatega Saarnaki laiu maade üle ning tulevikus maaomanike ja kaitseala vahelise koostöö kavandamine.

6. Propaganda

Raamatuid, buklette ja artikleid 1999.a. ilmunud ei ole. Parimat looduskaitsepropagandat saab teha vesteldes õpilastega, taustaks ekspositsiooni tutvustamine ja slaidide näitamine. On traditsiooniks kujunemas Suuremõisa Põhikooli erinevate klasside külaskäigud kaitseala keskusesse. Juba teist suve järjest viibisid nädala kaitseala laidudel ja uurisid sealset loodust Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi Keskkonnaklubi liikmed (õpilased) geograafiaõpetaja Eha-Mai Karu ja bioloogiaõpetaja Silja Medari juhendamisel, sel aastal kahjuks ilma õpetajate ja õpilasteta Saksamaa sõpruskoolist. 2000.aastal tullakse aga taas koos sakslastega. Nende aruannetes avaldub noorte inimeste muutumine looduse mõjul kõige meeldivamalt. Heaks propagandaks on ka tuntud ajakirjanikele looduskaitse teabe andmine. 1999.a. ilmus üks eelpool mainitud ajalehe “Hiiumaa” ajakirjaniku Leonid Spassovi meeldivaid vastukajasid toonud artikkel ning põhjalikult sai looduskaitseprobleeme lahatud ja Hiiumaa laidude maastikukaitseala tutvustatud

Rootsis ilmuva “Eesti Päevalehe” ajakirjaniku Mati Kalvega. Kaitseala korraldatud ekspeditsioonist oli terve üks “Osooni” saade. TV-1 näitas suvel Piert Tali tehtud ringvaadet Hiiumaast, kus näidati ja tutvustati küllalt pikalt ka Hiiumaa laidude maastikukaitseala ning sõna sai kaitseala juhatajagi. Telefonitsi on vastatud ja selgitusi jagatud kahele “Õhtulehe” ajakirjanikule, kuid nende artiklitesse on ikka vead sisse jäänud ning mõndagi olulist välja jäänud. Üldiselt võib looduskaitsealist propagandat pidada efektiivseks, kuid seda vaid neile, kes midagi näha ja kuulda soovivad. Mõningad inimesed näevad looduskaitstes ainult takistavat tegurit kiire isikliku kasu saamisel ning nendega tuleb väga kannatlikult keskkonnaasju arutada.

7. Kaitseala kontaktid ministeeriumi, maavalitsuse ja kohalike omavalitsustega

Aasta jooksul on kontaktid ministeeriumiga paranenud, seda peamiselt tänu isiklike kontaktide sisseeadmisele igapäevatööks vajalike ametnikega, nõ anonüümsuse kadumisele. Siiski esineb aegajalt teabe sumbumist “ministeeriumi koridesse”, mis põhjustab kohapeal õndsas teadmatuse ajal, mil tuleks võibolla hoopis aktiivselt tegutseda (enim puudutab see ministeeriumisse edastatud kaitseala puudutatavat teavet, näiteks mõnda omandimuudatust ja riigi eesostuõigust). Kaitseala puudutatavates asjades küsitakse arvamusi kõrvalistelt isikutelt, kes võibolla pole antud probleemiga üldse kursis ning võivad anda vääraid vastuseid, aga mitte kaitseala valitsejalt, mille töötajad ju kohapealseid asju kõige paremini teadma peaksid. Liiga vähe kasutatakse tänapäevasemaid kiireid teabedastusvõimalusi, näiteks elektronposti, tundub, et isegi telefoni ja faksi peljatakse kasutada. Maavalitsusest olid tihedad ja operatiivsed kontaktid keskkonnaosakonnaga, loodetavasti jätkuvad need endisel tasemel uue keskkonnateenistusega. Maavalitsuse teiste osakondadega regulaarseid kontakte pole olnud, kuid vajadusel on koostööd tehtud. Kohaliku omavalitsusega on kontaktid tihedad ja regulaarsed, eriti maaosakonnaga. Üks kaitseala töötaja kuulub vallavolikokku. Looduskaitse valdkonna ametnike kvalifikatsioon on rahuldav. Olukorda parandaks veelgi enese uuemate seadusemuudatustega kurssiviimine ning ametnike omavaheline tihedam suhtlemine.

8. Kaitseala pearaamatupidaja kuulub Pühalepa valla volikokku.

9. Kaitseala töötajate täiendõpe Eestis ja välismaal:

9.1. Rahvusvahelisel tasandil – tinglikult võib siia alla panna kaitseala juhataja nädalase õppereisi mai algul Saksamaa Liitvabariigi Baieri Liidumaale tutvuma sealse keskkonnasõbraliku maaelu arendamisega, mis oluliselt laiendas silmaringi ning võimaldab võrrelda sealse ning siinse arengu häid ja halbu külgi.

Siseriiklikult – kaitseala juhataja on täiendanud oma oskusi inglise keele alal keelekursusel Hiiumaal, geoinfosüsteemide (GIS) alal õppepäeval Soomaa RP-s, on tutvunud uue metsaseadusega selle tutvustamisel Kärklas, osaleb Keskkonnaministeeriumi pädevuskoolitusel. Inglise keelt kasutatakse igapäevatöös kirjanduse ja kirjade lugemisel ja rahvusvahelisel suhtlemisel, teadmisi GIS-ist loodetakse kasutada lähitulevikus (kui kõiki kaitsealasi hõlmav süsteem välja töötatakse), metsaseaduse tundmine on vajalik igapäevatöös, nagu ka enamus ministeeriumi pädevuskoolitusel õpitu. Kaitseala pearaamatupidaja on osalenud raamatupidamisalastel täiendkoolitustel ja õppepäevadel. Täiendõpe tundub olevat piisavalt efektiivne, sest teadmiste taha töö enam seisma ei jää, probleemiks on vaid kõige õpitu kohene rakendamine, sest kuna kaitsealal on töötajaid nii vähe, on kõigil töövaldkond väga lai ja koormus suur.

9.2. Teemaatikast oleks vajalik: erinevate koosluste looduskaitsele väärtuse tõstmise võimalused; looduskaitsele tegevuse indikaatorid.

9.3. –

9.4. –

9.5. Individuaalne täiendus – 1999.a. sõitis kaitseala juhataja mootorpaadiga vaid korra õrnalt üle madaliku, kuid mitte kordagi karile.

10. Rahvusvaheline koostöö

Otseselt ja pidevas rahvusvahelises koostöös ei osaleta, sest igasugune koostöö nõuab aega ja pühendumist. Välismaadega peab ebaregulaarseid kontakte vaid kaitseala juhataja üksi. 1999.a. osaleti rahvusvahelises koostöös läbi Eesti Loodusmuuseumi. Põhjamaade Ministrite Nõukogu projekti “Nature Monitoring in the Easter Baltics §1 (B3.5 Valitud metsatüüpide ööliblikate kooslused) täitmisel Eesti Looduse Mitmekesisuse Seire Programmi (LMSP) raames töötas ajavahemikul 10.05 – 07.11.1999 kaitseala keskuse lähedal kadastikus automaatne valguspüünis, mida regulaarselt tühjendati ja millest leiti 162 suurliblika liigi isendeid. Rahvusvahelises koolitusprogrammis Helsingi Ülikooliga osaleb kaitseala läbi BKA Hiiumaa Keskuse ja Eesti Põllumajandusülikooli. Läbi Uurimiskeskuse Arhipelaag ja Matsalu Looduskaitseala osaletakse rahvusvahelises projektis nr 3867 Rootsi WWF-ga “Väinameri: Eesti rannikukava”.

11. Informaatika

11.1 Riistvara olem ja nende põhiparameetrid

Arvutid

Jnr	Nimetus	Takt-sagedus (MHZ)	Mälu RAM (MB)	Kõva-ketas (MB)	CD-ROM	Op. süsteem	Soetamis-aasta	Kasutajate arv
1.	ümberehitatud AT&T Globalyst 311	133	64	3000	8x CDW	WIN95	1995	2

Printerid ja muud seadmed

Jnr	Nimetus	Tüüp	Seadet iseloomustavad andmed	Soetamis-aasta	Kasutajate arv
1.	Back-UPS	400	GB9651761898	1997	2
2.	ProtectNet	PTEL2	S/N973714174	1997	2
3.	printer	HP6L	C3990A	1998	2
4.	modem	2xUSRobotics	80-990955-01	1998	2
5.	Creative PC	Works 100		1998	1
6.	skänner	HP5100C		1999	1

11.2 Kohtvõrku pole.

11.3 Litsentseeritud tarkvara

Tarkvara

Jnr	Nimetus	Versiooni nr.	Litsentside arv	Soetamisaasta
1.	Windows95	7.0	1	1995
2.	Office	7.0	1	1995
3.	Pmen			1997

4.	Office2000		1	1999
5.	Eurotranslator32	3.0	1	1999
6.	AntiVirus2000	6.0	1	1999

11.4 Interneti ühendus kord on, kord pole, sissehelistamine, kiirus kuni 28 800, teenust pakub EeNet, e-mail olemas.

12. Riiklikke ja ametkondlikke registreid või katastreid ei peeta. Kaitseala juhataja püüab luua andmebaasi kaitsealal esinevate liikide kohta.

Koostaja nimi Andres Miller, kontaktandmed 250 36455, andres@laiud.hiiumaa.ee